

شناخت، رفتار، یادگیری

ارائه مدل جو مشارکت جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری

حسن اشرفی^۱، اصغر شریفی^۲، ذوالفقار رشیدی^۳

۱. دانشجوی دکتری تخصصی مدیریت آموزشی، گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۲. گروه علوم تربیتی، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران

۳. گروه مدیریت دولتی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

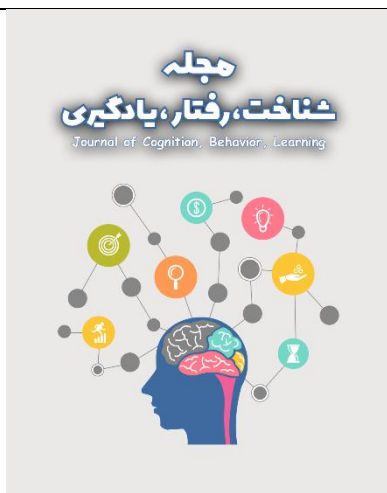
* ایمیل نویسنده مسئول: Dra_sharifi@iau.ac.ir

تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۱۰/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۸/۰۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۴/۰۷/۰۳

تاریخ ارسال: ۱۴۰۴/۰۴/۲۷

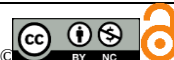

شیوه استناددهی: اشرفی، حسن، شریفی، اصغر، و رشیدی، ذوالفقار. (۱۴۰۴). ارائه مدل جو مشارکت جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری. *شناخت، رفتار، یادگیری*. ۱۵-۴۳.

چکیده

هدف این پژوهش ارائه مدلی از جو مشارکت جویانه در کلاس درس با توجه به متغیرهای ساختاری و رفتاری است. پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از لحاظ روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی و از نظر نوع داده‌ها کیفی است. جامعه آماری شامل کلیه مدیران مدارس، برنامه‌ریزان آموزشی و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها در حوزه‌های برنامه‌ریزی درسی، مدیریت آموزشی و علوم تربیتی بود. نمونه‌ها با روش نمونه‌گیری هدفمند بر اساس اصل اشباع نظری انتخاب شدند. داده‌ها از طریق مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته گردآوری و با استفاده از روش کدگذاری نظری در سه مرحله باز، محوری و انتخابی تحلیل شدند. روایی با استفاده از بازبینی مشارکت‌کنندگان، مثلث‌سازی داده‌ها و ارزیابی همتایان و پایایی با محاسبه میزان توافق بین دو کدگذار مستقل (۷۸ درصد) بررسی شد. نتایج تحلیل داده‌ها نشان داد متغیرهای ساختاری شامل پنج مؤلفه زیرساخت مدرسه، فناوری، برنامه درسی، ساختار سازمانی و مدیریت کلاس درس هستند. همچنین، متغیرهای رفتاری شامل هشت مؤلفه مشارکت دانش‌آموزان، انگیزه دانش‌آموزان، محیط یادگیری، یادگیری دانش‌آموزان، تعاملات، اشتیاق معلمان، اشتیاق دانش‌آموزان و مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان می‌باشند. یافته‌ها نشان داد که ترکیب مؤثر این دو بعد موجب شکل‌گیری محیط یادگیری تعاملی، انگیزشی و کارآمد می‌شود. نتایج این پژوهش نشان داد که جو مشارکت جویانه در کلاس درس نیازمند توجه همزمان به عوامل ساختاری و رفتاری است. بهبود زیرساخت‌ها و فناوری‌های آموزشی از یک سو و تقویت انگیزه، اشتیاق و ارتباطات مؤثر میان معلم و دانش‌آموز از سوی دیگر، می‌تواند به افزایش مشارکت، کیفیت یادگیری و رضایت آموزشی منجر شود. این مدل می‌تواند به عنوان چارچوبی برای بهبود سیاست‌های آموزشی و طراحی محیط‌های یادگیری مشارکتی مورد استفاده قرار گیرد.

کلیدواژه‌گان: جو مشارکت جویانه، متغیرهای ساختاری، متغیرهای رفتاری

Cognition, Behavior, Learning

Presenting a Model of Participatory Classroom Climate Based on Structural and Behavioral Variables

Hassan Ashrafi¹, Asghar Sharifi^{2*}, Zolfaghar Rashidi³

1. Doctoral Student in Educational Management, Department of Educational Sciences, Ro.C., Islamic Azad University, Roudehen, Iran
2. Department of Educational Sciences, Ro.C., Islamic Azad University, Roudehen, Iran
3. Department of Public Administration, CT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.

*Corresponding Author's Email: Dra_sharifi@iau.ac.ir

Submit Date: 2025-07-18

Revise Date: 2025-09-25

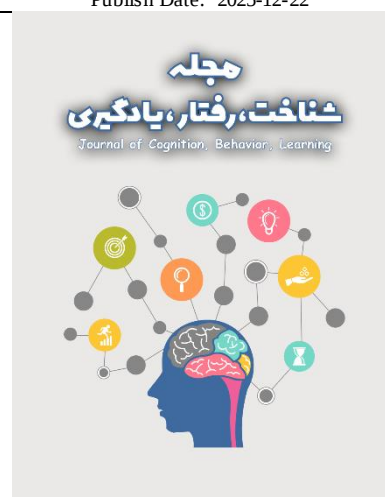
Accept Date: 2025-10-28

Publish Date: 2025-12-22

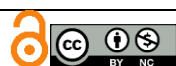
Abstract

The purpose of this study was to develop a model of participatory classroom climate grounded in structural and behavioral variables. This applied research employed a descriptive–survey design with qualitative data. The statistical population included school administrators, educational planners, and university faculty in curriculum planning, educational management, and educational sciences. Participants were selected through purposive sampling based on theoretical saturation. Semi-structured interviews were conducted and analyzed using theoretical coding (open, axial, and selective coding). Research validity was ensured through participant review, data triangulation, and peer debriefing, while reliability was assessed via inter-coder agreement (78%), exceeding the acceptable threshold. The results identified five structural variables—school infrastructure, technology, curriculum, organizational structure, and classroom management—and eight behavioral variables—student participation, student motivation, learning environment, student learning, interactions, teacher enthusiasm, student engagement, and students' communication skills. The integration of these factors was found to foster a collaborative, interactive, and motivating learning environment that enhances academic performance and classroom satisfaction. The study highlights the importance of both structural and behavioral factors in shaping a participatory classroom climate. Effective infrastructure and instructional design, combined with motivational and interpersonal variables, can substantially improve student engagement and teaching effectiveness. The proposed model serves as a practical framework for educators and policymakers to enhance classroom participation and learning quality.

Keywords: *Classroom climate, participatory climate, structural variables, behavioral variables*

How to cite: Ashrafi, H., Sharifi, A., Rashidi, Z. (2025). Presenting a Model of Participatory Classroom Climate Based on Structural and Behavioral Variables. *Cognition, Behavior, Learning*, 2(4), 1-15.

© 2025 the authors. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License.

مقدمه

جو کلاس درس به عنوان یکی از مهم ترین عوامل روان شناختی و آموزشی در فرایند یاددهی-یادگیری، نقش بنیادینی در شکل دهی رفتارها، انگیزه ها و نتایج تحصیلی دانش آموزان ایفا می کند. پژوهش های اخیر نشان می دهند که جو کلاس نه تنها بازتابی از تعاملات میان معلم و دانش آموز است، بلکه ساختار سازمانی، سبک مدیریت، فناوری آموزشی، و مهارت های ارتباطی نیز در شکل گیری آن تأثیر مستقیم دارند (Barr, 2016). در یک محیط آموزشی مطلوب، جو کلاسی پویا، مشارکتی و حمایت گر می تواند حس تعلق و انگیزه یادگیری را در دانش آموزان تقویت کرده و مسیر تحقق یادگیری عمیق و پایدار را هموار سازد (Tao et al., 2022).

در دهه های اخیر، تغییرات بنیادین در فلسفه آموزش از معلم محوری به یادگیرنده محوری موجب شد مفهوم «جو مشارکت جویانه» در کانون توجه محققان و سیاست گذاران آموزشی قرار گیرد. در این رویکرد، دانش آموزان به عنوان عاملان فعال در یادگیری خود تلقی می شوند و از طریق تعامل، همکاری، گفت و گو و بازخورد متقابل، به ساخت معنا و دانش می پردازند (Tseng, 2024). جو مشارکت جویانه نه تنها میزان درگیری شناختی و هیجانی یادگیرندگان را افزایش می دهد، بلکه بستر مناسبی برای توسعه مهارت های اجتماعی، خلاقیت، و خودکارآمدی فراهم می آورد (Yang & Lian, 2025).

با این حال، علی رغم تأکید گسترده بر اهمیت مشارکت در کلاس، شواهد نشان می دهد که بسیاری از نظام های آموزشی هنوز از رویکردهای سنتی و غیرفعال رنج می برند که در آن، معلم نقش غالب و دانش آموز نقش منفعل دارد. در چنین شرایطی، جو کلاس به محیطی انفعالی و غیرتعاملی تبدیل می شود که موجب افت انگیزش، اضطراب آموزشی، و کاهش احساس تعلق در دانش آموزان می گردد (Ahmad, 2021). پژوهش های متعددی در کشورهای مختلف نشان داده اند که ترس از قضاوت، اضطراب عملکردی، و نبود مهارت های ارتباطی مؤثر از جمله موانع عمده در مشارکت فعال دانش آموزان در فعالیتهای کلاسی است (Severe et al., 2024).

از منظر روان شناسی اجتماعی، جو کلاس درس یک سازه چندبعدی است که هم عوامل ساختاری (نظیر زیرساخت فیزیکی، برنامه درسی، فناوری آموزشی و ساختار مدیریتی) و هم عوامل رفتاری (نظیر انگیزه، اشتیاق، تعامل و مهارت های ارتباطی) را در بر می گیرد (Wright, 2021). وجود تعامل مؤثر میان این دو بعد، به شکل گیری محیطی منسجم و پویا کمک می کند که در آن دانش آموزان ضمن تجربه احساس امنیت روانی، در فرایند یادگیری مشارکت معنادار دارند (Gholami et al., 2023).

در سال های اخیر، توسعه فناوری های نوین آموزشی زمینه را برای تقویت جو مشارکت جویانه فراهم کرده است. ابزارهای تعاملی دیجیتال، سامانه های مدیریت یادگیری و پلتفرم های گفت و گوی آموزشی توانسته اند ارتباط دوسویه بین معلمان و دانش آموزان را گسترش دهند (Ku et al., 2017). طراحی محیط یادگیری هوشمند و استفاده از فناوری های چندرسانه ای نیز به غنی تر شدن تجربه یادگیری و افزایش تعاملات منجر شده است (Kim et al., 2017). پژوهش های تجربی نشان می دهند که بهره گیری از فناوری در کلاس، میزان مشارکت و انگیزه یادگیری را به طور چشمگیری افزایش می دهد (Rahdari & Bezarafshan, 2023).

از سوی دیگر، متغیرهای رفتاری نیز در ایجاد و پایداری جو مشارکت جویانه نقش مهمی ایفا می کنند. مشارکت فعال دانش آموزان در بحث های گروهی، احساس شایستگی، اشتیاق، و ارتباطات میان فردی از جمله عواملی هستند که با کیفیت جو کلاس پیوند تنگاتنگ دارند (Ariyani et al., 2024). اشتیاق معلمان، به عنوان یکی از پیش بینی کننده های قوی مشارکت یادگیرندگان، بر درگیری عاطفی، شناختی و رفتاری آنان تأثیر قابل توجهی دارد (Alghamdi & Khadawardi, 2024). زمانی که معلم با انرژی، صمیمیت و هیجان به تدریس می پردازد، دانش آموزان نیز انگیزه بیشتری برای تعامل و پرسشگری پیدا می کنند (Dewaele & Li, 2021).

در این میان، ارتباطات مؤثر نقش واسطه ای کلیدی میان ساختار و رفتار در کلاس دارد. معلمان توانمند در برقراری ارتباط عاطفی و کلامی، ضمن ایجاد اعتماد و همدلی، فضای امنی را برای ابراز نظر و تفکر انتقادی دانش آموزان فراهم می آورند (Ariyani et al., 2024). از دیدگاه

یادگیری اجتماعی، چنین تعاملاتی موجب شکل‌گیری هنجارهای مثبت گروهی، حمایت همسالان، و در نهایت رشد مهارت‌های اجتماعی و خودتنظیمی در یادگیرندگان می‌شود (Yaylaci & Beauvais, 2017).

مطالعات بین‌المللی بر این نکته تأکید دارند که جو کلاس درس نه تنها بر نتایج تحصیلی، بلکه بر سلامت روانی، رضایت تحصیلی و احساس تعلق دانش‌آموزان نیز تأثیرگذار است (Yang & Lian, 2025). برای نمونه، در پژوهش (Berliana & Habiby, 2024)، معلمان مدارس ابتدایی درک مثبتی از کلاس‌های دموکراتیک داشتند و معتقد بودند مشارکت فعال دانش‌آموزان و احترام به تنوع دیدگاه‌ها، محیطی عادلانه‌تر و پویاتر ایجاد می‌کند. همچنین یافته‌های پژوهش (Abidin, 2024) نشان داد که مدیریت مؤثر کلاس از طریق ارتباط روشن، تقویت مثبت و ایجاد محیط یادگیری حمایتی، موجب افزایش انگیزه و مشارکت یادگیرندگان می‌شود.

در ایران نیز شواهد مشابهی گزارش شده است. مطالعه (Gholami Ghahderijani, 2024) نشان داد که رفتار مشارکت‌جویانه معلمان تأثیر مستقیمی بر پیشرفت تحصیلی و انگیزش درونی دانش‌آموزان دارد. همچنین نتایج پژوهش (Shah Moradi & Mehrani, 2018) و (Shirvani et al., 2023) تأیید کرد که سبک مدیریت مشارکتی معلمان موجب ارتقای جو کلاس و افزایش تعاملات دانش‌آموزان می‌شود. به همین ترتیب، یافته‌های (Sadeghi Bahmani et al., 2023) حاکی از آن است که برنامه‌ریزی مشارکتی و درگیرسازی فعال دانش‌آموزان در فرآیند یادگیری، به بهبود کیفیت جو کلاسی و رضایت آموزشی منجر می‌گردد.

با وجود این، چالش‌های متعددی در مسیر تحقق کلاس‌های مشارکتی وجود دارد. محدودیت زمانی، تفاوت در سرعت یادگیری دانش‌آموزان، و سلطه یادگیرندگان فعال‌تر بر سایرین از جمله عواملی هستند که می‌توانند اثربخشی روش‌های تعاملی را کاهش دهند (Wright, 2021). برخی پژوهش‌ها نیز نشان می‌دهند که فشار فرهنگی، اضطراب اجتماعی، و ترس از قضاوت از سوی هم‌کلاسی‌ها مانع ابراز نظر و گفت‌وگو در محیط‌های آموزشی می‌شود (Ahmad, 2021). این یافته‌ها ضرورت رویکردی جامع را برجسته می‌کند که علاوه بر ساختار و محتوا، به نیازهای عاطفی و اجتماعی یادگیرندگان نیز توجه نماید (Severe et al., 2024).

از سوی دیگر، فضا و چیدمان فیزیکی کلاس درس نیز می‌تواند به شدت بر مشارکت دانش‌آموزان تأثیر گذارد. پژوهش (Rands & Gansemer-Topf, 2017) نشان داد که طراحی انعطاف‌پذیر کلاس با امکان جابه‌جایی مبلمان و ایجاد فضاهای باز، باعث افزایش تعامل و همکاری میان دانش‌آموزان می‌شود. یافته‌های (Ku et al., 2017) نیز تأیید کرد که سامانه‌های مدیریت جو کلاسی و بازخوردهای بلادرنگ می‌توانند رفتارهای غیرفعال را شناسایی و فضای یادگیری را فعال‌تر کنند.

به علاوه، متغیرهای فرهنگی و اجتماعی نیز در شکل‌گیری الگوهای مشارکت نقش دارند. بر اساس پژوهش (Yaylaci & Beauvais, 2017)، تعلقات گروهی و هویت اجتماعی دانش‌آموزان بر میزان مشارکت آنان در کلاس اثرگذار است. این امر نشان می‌دهد که جو کلاسی مشارکتی زمانی محقق می‌شود که معلم بتواند محیطی فراگیر و عادلانه ایجاد کند که در آن تفاوت‌های فردی، جنسیتی و فرهنگی محترم شمرده شوند (Aziz et al., 2018).

پژوهش‌های اخیر با بهره‌گیری از فناوری هوش مصنوعی نیز نشان داده‌اند که استفاده از ابزارهای دیجیتال، همچون چت‌بات‌های آموزشی، می‌تواند به تقویت مهارت‌های ارتباطی، بازخوردگیری سریع و افزایش مشارکت کلامی یادگیرندگان کمک کند (Zhang, 2025). بر همین اساس، تلفیق فناوری‌های نوین در طراحی کلاس‌های آینده، نه تنها فرصت‌های یادگیری را گسترش می‌دهد، بلکه به بازتعریف نقش معلم و یادگیرنده در تعامل آموزشی منجر می‌شود (Comber & Hayes, 2023).

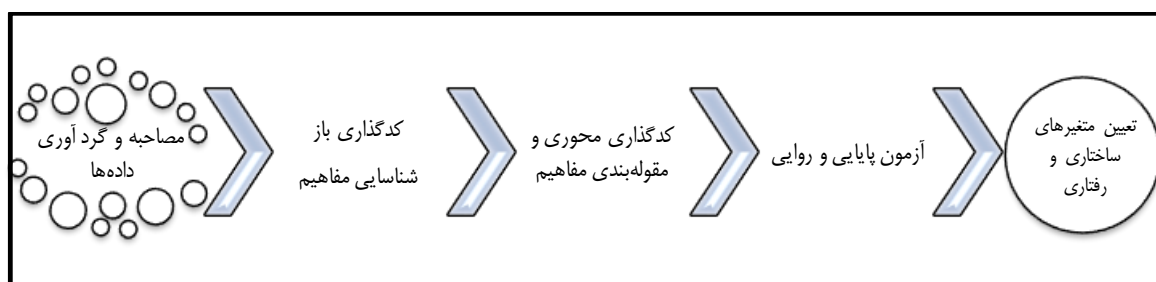
از سوی دیگر، پژوهش (Kurbakova et al., 2021) در دوران همه‌گیری کرونا نشان داد که حتی در محیط‌های آموزش مجازی، ایجاد جو مشارکتی از طریق ابزارهای تعاملی، تالارهای گفت‌وگو و کنفرانس‌های آنلاین امکان‌پذیر است. با این حال، چالش‌هایی چون تفاوت در سطح دسترسی فناوری، افت تعاملات غیرکلامی و خستگی دیجیتال می‌تواند پویایی این فضا را تضعیف کند (Pölzl-Stefanec, 2021).

در جمع‌بندی پیشینه نظری، می‌توان نتیجه گرفت که بیشتر پژوهش‌ها هر یک به جنبه‌ای از جو کلاس پرداخته‌اند—برخی بر فناوری و زیرساخت، برخی بر رفتار معلمان، و برخی دیگر بر انگیزش و ارتباطات دانش‌آموزان تمرکز داشته‌اند—اما مطالعات اندکی به تعامل میان متغیرهای ساختاری و رفتاری در قالب یک مدل جامع پرداخته‌اند. در واقع، شکاف پژوهشی موجود در این زمینه به ضرورت طراحی مدلی فراگیر اشاره دارد که بتواند روابط میان عوامل ساختاری (زیرساخت، فناوری، برنامه درسی، مدیریت و سازمان) و عوامل رفتاری (انگیزش، اشتیاق، تعاملات و مهارت‌های ارتباطی) را در شکل‌دهی جو مشارکتی کلاس درس تبیین کند (Ghaidi, 2023). به علاوه، پژوهش‌های داخلی غالباً از رویکرد کمی استفاده کرده‌اند و کمتر از روش‌های کیفی بهره گرفته‌اند که بتواند درک عمیق‌تری از تجربه زیسته معلمان و دانش‌آموزان از جو کلاس ارائه دهد (Cohen et al., 2017). بنابراین، استفاده از روش کیفی و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته با خبرگان آموزشی می‌تواند تصویری جامع‌تر از مؤلفه‌های اثرگذار بر جو مشارکتی فراهم کند. بنابراین، این پژوهش با هدف ارائه مدل جو مشارکت‌جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری طراحی شده است.

روش‌شناسی

این پژوهش به منظور ارائه مدل جو مشارکت‌جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری صورت گرفته است. از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی و از نظر نوع داده‌ها، کیفی به شمار می‌رود. جامعه مورد مطالعه در این پژوهش شامل کلیه مدیران مدارس و برنامه‌ریزان آموزشی و معلمان دانشگاه‌ها در حوزه برنامه‌ریزی درسی و مدیریت آموزشی و علوم تربیتی بود. ملاک خبرگی حداقل ۵ سال عضویت هیئت علمی یا داشتن حداقل سه سال سابقه کار آموزشی بوده است.

حجم نمونه آماری با استفاده از رویکرد نمونه‌گیری هدفمند و منطبق بر اصل اشباع نظری تعیین شد. بدین صورت که تا زمانی که داده‌های گردآوری شده ماهیت تکراری نداشت، کار گردآوری داده‌ها ادامه یافت. ولی زمانیکه تحلیل داده‌ها حکایت از تکراری بودن داده‌ها داشته باشد، گردآوری آن متوقف شده و به اشباع نظری رسیده است. پس از مصاحبه با دوازدهمین نمونه اشباع نظری داده‌ها حاصل شد. بدین ترتیب که دیگر گزاره کلامی و مفهوم جدیدی بدست نمی‌آمد اما به جهت اطمینان کامل از اشباع نظری مصاحبه‌ها تا نمونه پانزدهم ادامه یافت. تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از مصاحبه با خبرگان از طریق روش کدگذاری نظری صورت گرفت. نتیجه این مرحله، تقطیر و خلاصه نمودن انبوه اطلاعات کسب شده از مصاحبه‌ها به درون مفاهیم و دسته‌بندی‌ها است که در این سؤالات مشابه هستند. در نمودار شماره (۱) فرایند اجرای تحقیق بیان شده است:

شکل ۱. فرآیند اجرای تحقیق

برای اطمینان از روایی پژوهش، از روش‌هایی مانند بررسی توسط اعضا، مثلث‌سازی منابع داده‌ها و بازبینی توسط همکاران استفاده شد. این روش‌ها به تأیید دقت و اعتبار یافته‌های پژوهش کمک کردند. پایایی مصاحبه‌ها نیز با استفاده از روش توافق بین دو کدگذار^۱ با استفاده از فرمول شماره (۱) بررسی شد.

فرمول شماره (۱)

$$100 * (\text{تعداد کل کدها}) / (\text{تعداد کدهای مورد توافق} * 2) = \text{درصد توافق درون موضوعی}$$

^۱ Inter-Coder Reliability

میزان توافق بین کدگذاران برای مصاحبه‌های این مطالعه ۷۸ درصد بود که از استاندارد قابل قبول (۶۰ درصد) بالاتر بود و پایایی مناسب داده‌ها را نشان داد.

یافته‌ها

بر اساس چارچوب کدگذاری، مصاحبه‌های صورت گرفته در مرحله اول کدگذاری شدند و با شناسایی گزاره‌های کلامی، تعداد ۴۹ مفهوم شناسایی شد. در مرحله کدگذاری محوری، با بررسی دوباره مفاهیم، مقولات فرعی شناسایی و دسته‌بندی شدند و در این مرحله تعداد ۱۳ مقوله فرعی از بین ۴۹ کد باز استخراج شد. در مرحله سوم کدگذاری انتخابی، مقولات فرعی شناسایی شده در مرحله کدگذاری محوری در دو بعد متغیرهای ساختاری و رفتاری دسته‌بندی شدند. در جدول زیر نمونه‌ای از کدگذاری اولیه ارائه شده است.

جدول ۱. نمونه‌ای از کدگذاری اولیه

شماره مصاحبه	گزاره کلامی	مفهوم
I NT-۵-۷	اگه کلاس‌های درس که تو مدرسه هستن، وضعشون خوب باشه، به یادگیری بهتر کمک می‌کنه. دانش‌آموزا تو این شرایط هم راحت‌ترن، هم با انرژی و اشتیاق بیشتری درس می‌خونن و یادگیریشون آسون‌تر می‌شه...	وضعیت کلاس‌های درس
I NT-۳	امکانات و وسایل آموزشی چیزهایی هستن که به بهتر شدن یادگیری کمک می‌کنن، مخصوصاً وقتی قراره به هدف‌های آموزشی برسن. اگه این امکانات کم یا ناکافی باشن، شاید دانش‌آموزا دیگه اون شوق و ذوق اول رو نداشته باشن و این می‌تونه تو یادگیریشون مشکل ایجاد کنه.	چیدمان درست کلاس درس
I NT-۸	برنامه درسی باید چیزایی مثل برابری و احترام به همه رو تو خودش داشته باشه. وقتی خود بچه‌ها توی طراحی برنامه درسی نظر میدن، هم احساس می‌کنن بهشون اهمیت داده شده، هم یاد می‌گیرن به نظرات مختلف احترام بذارن.	اصول دموکراتیک
I NT-۱۱	مدرسه‌ها باید طوری مدیریت بشن که معلمها و کارمندها هم توی تصمیم‌گیری‌ها شریک باشن. اینطوری همه باهم همکاری می‌کنن، معلمها با انگیزه‌تر میشن و در نتیجه بچه‌ها هم بهتر نتیجه می‌گیرن.	مدیریت مشارکتی
I NT-۷	بچه‌ها ممکنه تو کلاس به شکل‌های مختلفی مشارکت کنن. بعضی‌ها با حرف زدن و بعضی‌ها با کارای عملی یا حتی سکوتشون نظر میدن. این بستگی به این داره که هر کدوم چقدر راحت باشن و چه جوری راحت‌تر ارتباط برقرار می‌کنن.	سبک‌های متنوع مشارکت

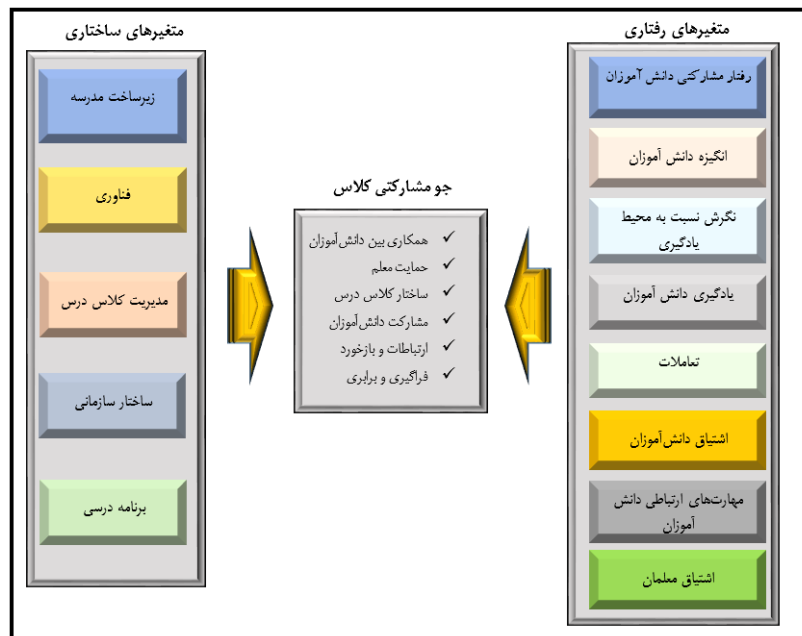
در ادامه نتایج تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته و مفاهیم دسته‌بندی شده حاصل از کدگذاری باز و محوری داده‌ها در جدول ۲ آورده شده است:

جدول ۲. نتایج کدگذاری

ابعاد	مولفه	شاخص
متغیرهای ساختاری	زیرساخت مدرسه	وضعیت کلاس‌های درس
		فضای فیزیکی
		چیدمان درست کلاس درس
		زمین ساختمان و تجهیزات مبلمان مدرسه
	فناوری	ترویج یادگیری مشارکتی از طریق فناوری آموزشی
		تشویق صدای دانش‌آموزان و مسئولیت‌پذیری
		ادغام فناوری
		ابزارهای تعاملی
	برنامه درسی	دانش‌آموزمحور
		مبتنی بر یادگیری تجربی
		اصول دموکراتیک
		مقیاس‌پذیری و بهبود مستمر
	ساختار سازمانی	مدیریت مشارکتی
		رهبری حمایتی

بهبود مستمر		
مدیریت کلاس درس	رویکردهای دانش آموز محور	
	انتظارات و قوانین واضح	
	مشارکت و بازخورد	
متغیرهای رفتاری	مشارکت دانش آموزان	سبک‌های متنوع مشارکت
		درگیری فعال
		شرکت در بحث‌های کلاسی
	انگیزه دانش آموزان	خودمختاری
		احساس کنترل
		رضایت و کنجکاوی
		جوایز خارجی
		شناسایی اجتماعی
		وظیفه و تبعیت
محیط یادگیری	محیط یادگیری انطباقی	
	محیط یادگیری حمایت‌گر	
		جو تعاملی
یادگیری دانش آموزان	یادگیری خودراهبر	
	یادگیری مشارکتی	
	یادگیری ترکیبی	
تعاملات	تعامل یادگیرنده-محتوای آموزشی	
	تعامل یادگیرنده-معلم	
	تعامل یادگیرنده-یادگیرنده	
اشتقاق معلمان	بیان احساسات	
	هوش عاطفی	
	برخورد دوستانه و گرم	
	تشویق صدای دانش‌آموزان	
	اشتقاق به تدریس	
اشتقاق دانش آموزان	اعتماد به نفس در بیان	
	اشتقاق به یادگیری تعاملی	
	وابستگی عاطفی به کلاس	
مهارت‌های ارتباطی دانش آموزان	ارتباط کلامی	
	ارتباط غیرکلامی	
	گوش دادن فعال	
	همدلی و هوش عاطفی	
	انعطاف‌پذیری	

همانطور که در نمودار مشخص است مدل جو مشارکت‌جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری شامل متغیرهای زیرساخت مدرسه، فناوری، برنامه درسی، ساختار سازمانی، مدیریت کلاس درس مشارکت دانش‌آموزان، انگیزه دانش‌آموزان، محیط یادگیری، یادگیری دانش‌آموزان، تعاملات، اشتقاق معلمان، اشتقاق دانش‌آموزان، مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان بوده است.

شکل ۲، مدل جو مشارکت جویانه در کلاس درس بر اساس متغیرهای ساختاری و رفتاری

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که جو مشارکت جویانه کلاس درس پدیده‌ای چندبعدی است که از ترکیب عوامل ساختاری و رفتاری شکل می‌گیرد. در بعد ساختاری، مؤلفه‌هایی همچون زیرساخت مدرسه، فناوری آموزشی، برنامه درسی، ساختار سازمانی و مدیریت کلاس نقش محوری در ایجاد فضای یادگیری تعاملی دارند. در بعد رفتاری نیز عواملی مانند مشارکت دانش آموزان، انگیزش، اشتیاق، تعاملات میان فردی و مهارت‌های ارتباطی تعیین‌کننده میزان پویایی و همبستگی در محیط یادگیری‌اند. این نتایج نشان دادند که تعامل هم‌زمان این ابعاد می‌تواند به ارتقای کیفیت آموزش، افزایش مشارکت فعال و تقویت احساس تعلق در میان یادگیرندگان منجر شود.

بر اساس یافته‌ها، نخستین بعد اثرگذار در شکل‌گیری جو مشارکت جویانه، «زیرساخت مدرسه» است. کیفیت فضا، امکانات آموزشی و چیدمان فیزیکی کلاس از جمله عواملی هستند که به صورت مستقیم بر ادراک یادگیرندگان از جو کلاس اثر می‌گذارد. این نتیجه با یافته‌های پژوهش (Rands & Gansemer-Topf, 2017) همسو است که نشان داد طراحی انعطاف‌پذیر کلاس با مبلمان قابل جابجایی و فضاهای باز موجب افزایش تعامل و همکاری میان دانش آموزان می‌شود. در همین راستا، (Ku et al., 2017) بیان می‌کند که طراحی و پیاده‌سازی سامانه‌های مدیریت جو کلاسی، با فراهم‌سازی بازخورد بلادرنگ، معلمان را قادر می‌سازد تا رفتارهای غیرمشارکتی را شناسایی و اصلاح کنند. در پژوهش حاضر نیز مشارکت‌کنندگان تأکید داشتند که ایجاد محیط فیزیکی پویا و منظم، از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های ارتقای انگیزش و تعامل دانش آموزان است.

نتیجه دوم پژوهش، نقش برجسته فناوری آموزشی در تقویت جو مشارکت جویانه است. یافته‌ها نشان داد که ادغام فناوری‌های تعاملی در فرایند یاددهی-یادگیری، نه تنها به تسهیل دسترسی به منابع آموزشی منجر می‌شود، بلکه بستر جدیدی برای مشارکت فعال فراهم می‌سازد. این یافته با نتایج (Kim et al., 2017) هم‌راستا است که نشان داد استفاده از رویکرد «کلاس معکوس» و ابزارهای دیجیتال سبب افزایش پردازش شناختی و تعامل میان زبان آموزان می‌شود. همچنین پژوهش (Zhang, 2025) با تأکید بر ادغام فناوری‌های هوش مصنوعی و چت‌بات‌های آموزشی، نشان داد که این ابزارها می‌توانند مهارت‌های ارتباطی و تعاملات زبانی دانش آموزان را ارتقا دهند. در همین راستا، پژوهش حاضر تأیید می‌کند که فناوری آموزشی در نقش یک عامل تسهیل‌گر، به انتقال یادگیری از سطح فردی به سطح جمعی کمک می‌کند و مشارکت هم‌زمان معلم و یادگیرنده را گسترش می‌دهد.

بعد سوم نتایج به اهمیت «برنامه درسی دموکراتیک و انعطاف‌پذیر» در ارتقای جو مشارکتی اختصاص داشت. یافته‌ها حاکی از آن است که برنامه درسی مشارکتی، که دانش‌آموزان را در تصمیم‌گیری و طراحی فعالیت‌های آموزشی دخیل می‌کند، موجب افزایش حس مالکیت، مسئولیت‌پذیری و درگیری شناختی می‌شود. این یافته با پژوهش (Berliana & Habiby, 2024) مطابقت دارد که نشان داد معلمان دارای نگرش دموکراتیک، محیطی را فراهم می‌آورند که در آن احترام به دیدگاه‌های متنوع و همکاری جمعی تشویق می‌شود. همچنین نتایج با یافته‌های (Wright, 2021) هم‌جهت است که مشارکت فعال معلمان و دانش‌آموزان را در قالب پژوهش‌های اقدام‌محور، کلید تحول در عمل آموزشی دانسته است.

در حوزه ساختار سازمانی، یافته‌ها نشان دادند که وجود رهبری حمایتی، مدیریت مشارکتی و نظام بازخورد مستمر در مدارس، بستر شکل‌گیری جو مثبت و مشارکت‌جویانه را فراهم می‌کند. پژوهش (Liebech-Lien & Sjølie, 2021) نیز با تأکید بر نقش ساختاردهی روشن و روابط همکاریانه درون مدرسه، این نتیجه را تأیید می‌کند. نتایج مشابهی نیز توسط (Gholami et al., 2023) در ایران گزارش شده که نشان داد مدیریت مشارکتی معلمان، یکی از عوامل کلیدی در پیشرفت تحصیلی و بهبود جو کلاسی است.

در رابطه با مؤلفه «مدیریت کلاس درس»، یافته‌ها نشان دادند که اتخاذ رویکردهای دانش‌آموز‌محور و تدوین قوانین و انتظارات شفاف، تأثیر مستقیمی بر کیفیت تعاملات کلاسی دارد. این یافته با نتایج (Abidin, 2024) همخوان است که مدیریت مؤثر را راهکاری سریع برای افزایش انگیزش و مشارکت دانش‌آموزان معرفی می‌کند. همچنین نتایج با پژوهش (Gholami Ghahderijani, 2024) همسو است که تأکید می‌کند سبک مدیریت مشارکتی معلمان، عامل اصلی ارتقای اشتیاق و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است. در تأیید این نتایج، مطالعه (Rahdari & Bezarafshan, 2023) نیز نشان داد که فناوری‌های نوین می‌توانند به‌عنوان ابزار مکمل مدیریت کلاس، موجب کنترل بهتر تعاملات و افزایش بازده آموزشی شوند.

در بعد رفتاری، یکی از یافته‌های کلیدی پژوهش، نقش «مشارکت فعال دانش‌آموزان» بود. نتایج نشان داد که مشارکت در بحث‌های کلاسی، انجام کارهای گروهی و تبادل نظر با همسالان، حس تعلق و اعتمادبه‌نفس را در دانش‌آموزان تقویت می‌کند. این یافته با نتایج (Precourt & Gainor, 2019) هم‌خوان است که نشان داد مشارکت فعال منجر به یادگیری عمیق‌تر و ماندگارتر می‌شود. همچنین (Ahmad, 2021) تأکید می‌کند که فقدان مشارکت اغلب ناشی از ترس از قضاوت و کمبود اعتماد به‌نفس است، در حالی که ایجاد محیط حمایتی می‌تواند این موانع را کاهش دهد.

نتیجه دیگر پژوهش، اهمیت انگیزش و اشتیاق به‌ویژه در میان معلمان بود. یافته‌ها نشان داد که اشتیاق معلمان موجب درگیری هیجانی و شناختی بیشتر دانش‌آموزان می‌شود. پژوهش (Alghamdi & Khadawardi, 2024) و (Dewaele & Li, 2021) این ارتباط را تأیید کرده‌اند و نشان داده‌اند که هیجان مثبت معلم از طریق لذت یادگیری، بر انگیزه درونی دانش‌آموزان اثرگذار است. در همین راستا، مؤلفه «اشتیاق و انگیزه دانش‌آموزان» نیز یکی از محورهای اساسی مدل پیشنهادی بود. یافته‌ها نشان داد که وقتی دانش‌آموزان احساس خودمختاری، کنترل و رضایت از یادگیری داشته باشند، سطح مشارکت آنان افزایش می‌یابد. این نتیجه با یافته‌های (Tao et al., 2022) همسو است که نشان داد حمایت ادراک‌شده از سوی معلم و انگیزش تحصیلی رابطه معناداری با پیشرفت تحصیلی دارند. از سوی دیگر، مطالعه (Yang & Lian, 2025) نیز تأیید کرد که حمایت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی دو عامل تقویت‌کننده درگیری یادگیری هستند.

در ارتباط با «مهارت‌های ارتباطی دانش‌آموزان»، نتایج نشان داد که توانایی گفت‌وگو، گوش دادن فعال و همدلی از عوامل تقویت‌کننده جو تعاملی کلاس محسوب می‌شوند. این یافته با پژوهش (Ariyani et al., 2024) هم‌راستا است که نشان داد مهارت‌های ارتباطی اساتید و دانشجویان در کلاس‌های گفتاری زبان انگلیسی، به‌طور مستقیم بر مشارکت و درگیری یادگیرندگان تأثیر می‌گذارد. به‌طور مشابه، مطالعه (Comber & Hayes, 2023) نشان داد که «گوش دادن فعال معلم» به‌عنوان یکی از ابعاد تعامل انسانی، پایه اصلی شکل‌گیری جو مشارکت‌جویانه در کلاس محسوب می‌شود.

یکی دیگر از نتایج مهم این مطالعه، نقش «محیط یادگیری حمایتی» است. شرکت‌کنندگان بیان کردند که زمانی که فضای کلاس بر پایه احترام متقابل، همدلی و بازخورد مثبت شکل گیرد، دانش‌آموزان تمایل بیشتری به بیان دیدگاه‌های خود دارند. این یافته با نتایج (Kurtović & Bajramović, 2021) و (Kurbakova et al., 2021) مطابقت دارد که نشان دادند محیط‌های یادگیری حمایتی، چه حضوری و چه مجازی، سبب تقویت احساس امنیت روانی و افزایش سطح همکاری می‌شوند.

در بررسی کلی نتایج می‌توان گفت که مدل استخراج‌شده از این پژوهش، تأییدکننده این فرض است که جو مشارکت‌جویانه در کلاس درس حاصل تعامل دوسویه عوامل ساختاری و رفتاری است. هرچند پژوهش‌های پیشین هر یک بر یکی از ابعاد تمرکز داشته‌اند، اما این مطالعه با رویکردی تلفیقی نشان داد که اثرگذاری واقعی تنها زمانی حاصل می‌شود که اصلاحات ساختاری (مانند بهبود زیرساخت و فناوری) با تغییرات رفتاری (مانند انگیزش و اشتیاق) همراه گردد. به بیان دیگر، بهبود محیط فیزیکی بدون ارتقای مهارت‌های ارتباطی یا انگیزه درونی دانش‌آموزان نمی‌تواند به تنهایی به جو مشارکتی بینجامد، همان‌گونه که صرف تأکید بر مهارت‌های رفتاری بدون پشتیبانی ساختاری کافی نیز ناکافی است. نتایج حاضر همچنین بر اهمیت رابطه بین معلم و دانش‌آموز به‌عنوان ستون اصلی جو کلاس تأکید دارد. معلمانی که از سبک‌های تعاملی، حمایت‌گر و انعطاف‌پذیر استفاده می‌کنند، قادرند فضاهای یادگیری معنادارتر و عادلانه‌تری ایجاد کنند. این یافته با پژوهش‌های (Shirvani et al., 2023) و (Shah Moradi & Mehrani, 2018) همخوان است که هر دو نقش رفتار مشارکت‌جویانه معلم را در ارتقای انگیزش و پیشرفت تحصیلی تأیید کردند.

به‌طور کلی، نتایج این پژوهش با مجموعه‌ای از تحقیقات بین‌المللی از جمله (Barr, 2016; Holly et al., 2024; Precourt & Gainor, 2019; Tseng, 2024) هم‌جهت است و نشان می‌دهد که ایجاد جو مشارکتی در کلاس درس، یک فرایند سیستماتیک است که نیازمند هم‌افزایی میان متغیرهای ساختاری و رفتاری می‌باشد. در سطح نظری، این مدل می‌تواند به درک عمیق‌تری از چگونگی تعامل ساختار، فناوری، انگیزه و اشتیاق در شکل‌دهی فضای یادگیری تعاملی بینجامد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش، استفاده از روش کیفی و نمونه نسبتاً محدود از خبرگان آموزشی است که ممکن است تعمیم نتایج را به سایر بافت‌های آموزشی دشوار کند. همچنین، داده‌ها بر مبنای ادراک شرکت‌کنندگان گردآوری شده‌اند و ممکن است متأثر از سوگیری‌های شخصی یا فرهنگی باشند. محدودیت دیگر، تمرکز مطالعه بر آموزش عمومی و عدم بررسی تفاوت‌های میان‌مقاطع تحصیلی و رشته‌ای است. در نهایت، استفاده نکردن از تحلیل‌های کمی برای آزمون مدل پیشنهادی، امکان سنجش روابط علی بین متغیرها را محدود کرده است. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده با بهره‌گیری از روش‌های آمیخته (کیفی-کمی) و تحلیل معادلات ساختاری، روابط میان متغیرهای ساختاری و رفتاری را به‌صورت مدل‌سازی آماری بررسی کنند. همچنین مطالعات تطبیقی بین نظام‌های آموزشی مختلف می‌تواند به شناسایی تفاوت‌های فرهنگی و سازمانی در شکل‌گیری جو مشارکت‌جویانه کمک کند. بررسی تأثیر مداخلات فناورانه، مانند استفاده از چت‌بات‌های آموزشی یا واقعیت افزوده، بر میزان مشارکت دانش‌آموزان نیز می‌تواند جهت جدیدی برای پژوهش‌های آتی فراهم سازد.

از منظر کاربردی، پیشنهاد می‌شود مدیران و سیاست‌گذاران آموزشی برای ارتقای جو مشارکت‌جویانه، در برنامه‌ریزی درسی و تربیت معلمان بر توسعه مهارت‌های ارتباطی، رهبری حمایتی و بهره‌گیری مؤثر از فناوری‌های آموزشی تمرکز کنند. همچنین، طراحی محیط‌های فیزیکی انعطاف‌پذیر، تشویق فعالیت‌های گروهی و بازخوردهای سازنده می‌تواند به افزایش انگیزه، اعتمادبه‌نفس و احساس تعلق دانش‌آموزان کمک نماید. در نهایت، توانمندسازی معلمان از طریق آموزش حرفه‌ای مستمر و فرهنگ‌سازی در راستای مدیریت مشارکتی می‌تواند ضامن پایداری جو تعاملی و یادگیری اثربخش در کلاس‌های درس باشد.

مشارکت نویسندگان

در نگارش این مقاله تمامی نویسندگان نقش یکسانی ایفا کردند.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچ‌گونه تضاد منافی وجود ندارد.

Extended Abstract

Introduction

In recent years, the concept of *classroom climate* has become a central focus of educational research as scholars increasingly emphasize its impact on students' academic, social, and emotional development (Barr, 2016). The classroom is not only a space for transmitting knowledge but also a dynamic social system where interactions, emotions, and structural arrangements shape the quality of learning experiences. A positive and participatory classroom climate contributes to the creation of an engaging, supportive, and democratic learning environment that promotes motivation, critical thinking, and a sense of belonging among students (Tao et al., 2022).

The shift from teacher-centered to learner-centered pedagogy has fundamentally transformed the meaning of classroom participation. Participatory classroom climates are characterized by shared authority, dialogic interaction, and collaboration among teachers and learners (Tseng, 2024). In such classrooms, students are viewed as active agents who construct knowledge through interaction, questioning, and cooperation (Yang & Lian, 2025). Research suggests that participation not only enhances academic achievement but also strengthens students' self-efficacy, communication skills, and intrinsic motivation (Dewaele & Li, 2021).

However, despite widespread recognition of the importance of student participation, many educational systems still rely heavily on passive, lecture-based instructional models that inhibit active engagement (Ahmad, 2021). Factors such as fear of judgment, lack of confidence, and limited communication skills often prevent students from contributing to classroom discussions (Severe et al., 2024). Furthermore, cultural and institutional factors, including rigid curriculum structures and hierarchical teacher-student relationships, can discourage participatory learning (Yaylacı & Beauvais, 2017).

The literature reveals that the classroom climate is a multidimensional construct that incorporates both *structural* and *behavioral* elements (Wright, 2021). Structural factors—such as classroom infrastructure, technology, curriculum design, and classroom management—create the foundational conditions for learning. Behavioral factors—such as students' motivation, enthusiasm, interactions, and communication skills—bring the classroom to life through human relationships (Gholami et al., 2023). The interplay of these two dimensions determines the degree of participation and engagement within the learning environment.

Technological advances have also significantly transformed classroom dynamics. The integration of digital tools and online learning platforms has expanded opportunities for interaction and feedback (Ku et al., 2017). For example, flipped classroom models and digital simulations have been shown to enhance students' cognitive engagement and communication abilities (Kim et al., 2017). Similarly, artificial intelligence-based chatbots and learning systems are emerging as effective tools for promoting engagement and individualized learning (Zhang, 2025).

Empirical studies confirm that effective classroom management, supportive teacher behavior, and democratic curricula contribute substantially to participatory classroom climates (Abidin, 2024; Berliana & Habiby, 2024). Teachers' enthusiasm has been identified as one of the most powerful predictors of student engagement, as it fosters emotional contagion, enjoyment, and classroom vitality (Alghamdi & Khadawardi, 2024; Dewaele & Li, 2021). When teachers exhibit warmth and enthusiasm, students respond with higher motivation, curiosity, and willingness to participate.

Within the Iranian educational context, similar findings have been reported. For example, (Gholami Ghahderijani, 2024) demonstrated that participatory management styles among teachers directly improve students' motivation and academic progress. Likewise, (Shirvani et al., 2023) found that cooperative classroom management enhances engagement and interaction. Nevertheless, most previous studies have examined either structural or behavioral components separately rather than their mutual interaction. Thus, there

remains a clear research gap concerning the development of an integrated model that explains how structural and behavioral variables jointly shape participatory classroom climates (Ghaidi, 2023).

The present study aims to fill this gap by developing a comprehensive model that identifies the structural and behavioral determinants of participatory classroom climate. Grounded in qualitative inquiry, it seeks to elucidate how the interaction between physical, organizational, and human factors can promote a more engaging and collaborative educational experience.

Methods and Materials

This study employed an *applied qualitative design* with a descriptive–survey approach. The target population consisted of school principals, educational planners, and university faculty members specializing in curriculum studies, educational management, and pedagogy. Participants were selected through purposive sampling based on theoretical saturation.

Data were collected using *semi-structured interviews* that explored participants' experiences, perceptions, and conceptualizations of participatory classroom climate. The interviews were transcribed verbatim and analyzed using *theoretical coding* in three stages: open, axial, and selective coding. This analytic process enabled the identification of recurring patterns and the integration of themes into a coherent conceptual framework.

To ensure research validity, the study employed *member checking*, *data triangulation*, and *peer debriefing*. Reliability was confirmed through inter-coder agreement between two independent coders, which reached 78%, surpassing the minimum acceptable threshold. Ethical considerations, including informed consent and confidentiality, were fully observed throughout the research process.

Findings

The data analysis revealed two overarching dimensions—*structural variables* and *behavioral variables*—that collectively define the participatory classroom climate.

Structural Variables consisted of five main components:

1. **School Infrastructure** – Adequate physical facilities, seating arrangements, and lighting were found to foster comfort and collaboration among students.
2. **Educational Technology** – The integration of interactive digital tools enhanced communication, creativity, and real-time feedback.
3. **Curriculum Design** – Flexible and democratic curricula that involved students in decision-making promoted ownership and engagement.
4. **Organizational Structure** – Supportive leadership, open communication, and participatory management practices contributed to a positive climate.
5. **Classroom Management** – Clear expectations, consistent rules, and student-centered approaches increased discipline, fairness, and interaction.

Behavioral Variables included eight interconnected factors:

1. **Student Participation** – Active involvement in group discussions and activities increased collaboration and mutual respect.
2. **Motivation** – Both intrinsic and extrinsic motivation were crucial in sustaining engagement and academic persistence.
3. **Learning Environment** – A respectful, inclusive, and emotionally safe environment encouraged open expression.
4. **Student Learning** – Active participation improved comprehension, critical thinking, and long-term retention.
5. **Interaction** – Effective teacher–student and peer–peer interactions enhanced trust and cooperation.
6. **Teacher Enthusiasm** – Teachers' emotional energy inspired student curiosity and perseverance.

7. **Student Engagement** – A blend of cognitive, emotional, and behavioral engagement formed the core of participatory learning.
8. **Communication Skills** – The ability to articulate thoughts and listen actively strengthened collective learning and problem-solving.

The emerging model revealed that the dynamic interplay between structural and behavioral factors produces a *synergistic effect* that fosters a participatory classroom climate. The alignment of supportive structures with active behaviors creates an atmosphere characterized by collaboration, respect, and shared accountability among all classroom members.

Discussion and Conclusion

The findings of this study underscore the central role of interaction between structural and behavioral variables in fostering a participatory classroom climate. While adequate infrastructure, technology, and management provide the necessary foundation, it is the behavioral dimension—students' motivation, enthusiasm, and interpersonal communication—that animates the classroom and turns it into a genuine learning community.

The study demonstrates that when physical and organizational structures are aligned with participatory values, students are more likely to engage in meaningful dialogue, express their ideas freely, and assume greater responsibility for their learning. The inclusion of technology, as shown in similar research (Ku et al., 2017; Zhang, 2025), amplifies these opportunities by enabling instant feedback, collaborative projects, and individualized learning paths.

Furthermore, the results highlight the teacher's pivotal role as a facilitator of participation. Teachers who adopt a democratic and empathetic style—emphasizing openness, encouragement, and enthusiasm—are able to transform classroom routines into interactive and motivational experiences. This finding aligns with studies showing that teacher enthusiasm not only increases engagement but also fosters emotional connection and enjoyment (Alghamdi & Khadawardi, 2024; Dewaele & Li, 2021).

Equally significant is the behavioral aspect of student participation. Students thrive in environments where they feel psychologically safe and respected, as confirmed in prior research (Kurbakova et al., 2021; Kurtović & Bajramović, 2021). A participatory classroom climate empowers learners to take initiative, collaborate with peers, and internalize responsibility for their educational outcomes.

This study's model contributes to the growing body of knowledge on classroom climate by integrating structural and behavioral factors into a unified framework. It moves beyond fragmented approaches that examine isolated components and instead emphasizes systemic interaction. From a practical perspective, the findings suggest that improving classroom participation requires simultaneous attention to both the external (organizational and physical) and internal (psychological and social) environments of learning.

In conclusion, the participatory classroom climate is best understood as a dynamic ecosystem shaped by the ongoing interplay between structure and behavior. To cultivate such an environment, educators must align pedagogical practices, organizational policies, and interpersonal relationships toward shared goals of collaboration, empowerment, and inclusivity. The proposed model provides a conceptual foundation for developing evidence-based interventions aimed at enhancing engagement, motivation, and achievement across diverse educational contexts.

References

- Abidin, Z. (2024). Effective Classroom Management as a Quick Solution to Improve Student Participation and Motivation in the Learning Process. *Zabags International Journal of Education*, 2(2), 75-88. <https://doi.org/10.61233/zijed.v2i2.22>
- Ahmad, C. V. (2021). Causes of students' reluctance to participate in classroom discussions. *ASEAN Journal of Science and Engineering Education*, 1(1), 47-62. <https://doi.org/10.17509/ajsee.v1i1.32407>

- Alghamdi, M., & Khadawardi, H. A. (2024). Investigating the impact of teacher enthusiasm on engagement among Saudi First-Year EFL students. *International Journal of English Language Education*, 12(2), 10-5296. <https://doi.org/10.5296/ijele.v12i2.22241>
- Ariyani, A., Wello, B., Basri, M., & Arham, M. (2024). Lecturers' Interpersonal Communication Skills and Their Influence on Student Engagement in EFL Speaking Classes. *ELT Worldwide: Journal of English Language Teaching*, 11(2), 512-527. <https://doi.org/10.26858/eltww.v11i2.67062>
- Aziz, F., Quraishi, U., & Kazi, A. S. (2018). Factors behind Classroom Participation of Secondary School Students (A Gender Based Analysis). *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 211-217. <https://doi.org/10.13189/ujer.2018.060201>
- Barr, J. J. (2016). Developing a Positive Classroom Climate. <https://eric.ed.gov/?id=ED573643>
- Berliana, R. P., & Habiby, W. N. (2024). TEACHER PERCEPTIONS AND IMPLEMENTATION OF A DEMOCRATIC CLASSROOM ATMOSPHERE IN ELEMENTARY SCHOOLS. *Jurnal Cakrawala Pendas*, 10(2), 318-335. <https://doi.org/10.31949/jcp.v10i2.8915>
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2017). *Action research Research methods in education*. <https://doi.org/10.4324/9781315456539-22>
- Comber, B., & Hayes, D. (2023). Classroom participation: Teachers' work as listeners. *Journal of Curriculum Studies*, 55(1), 37-48. <https://doi.org/10.1080/00220272.2022.2134738>
- Dewaele, J. M., & Li, C. (2021). Teacher enthusiasm and students' social-behavioral learning engagement: The mediating role of student enjoyment and boredom in Chinese EFL classes. *Language Teaching Research*, 25(6), 922-945. <https://doi.org/10.1177/13621688211014538>
- Ghaidi, N. (2023). Analyzing Factors Affecting Student Participation in the Learning Process. 1st International Conference on Top Teachers and Leading Schools in the Third Millennium, <https://civilica.com/doc/1937964>
- Gholami, A., Namdari, Y., Rahmani, S. Z., & Safdari, S. (2023). Methods of Classroom Management. International Conference on Psychology, Educational Sciences, and Lifestyle,
- Gholami Ghahderijani, F. (2024). Classroom Management in a Participatory Style by Teachers and Its Impact on the Academic Progress of Elementary Students. 6th National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling from the Teacher's Perspective, <https://civilica.com/doc/2081680>
- Holly, C., Porter, S., Vitale, T. R., & Echevarria, M. (2024). Grading participation in the classroom: The assumptions, challenges, and alternatives. *Teaching and Learning in Nursing*, 19(1), 27-33. <https://doi.org/10.1016/j.teln.2023.06.020>
- Kim, J. E., Park, H., Jang, M., & Nam, H. (2017). Exploring flipped classroom effects on second language learners' cognitive processing. *Foreign Language Annals*, 50(2), 260-284. <https://doi.org/10.1111/flan.12260>
- Ku, Y. T., Yu, H. Y., Tsai, I. C., & Liao, C. H. (2017). Design and Implementation of a Classroom Atmosphere Management System. EDULEARN17 Proceedings, <https://doi.org/10.21125/edulearn.2017.0854>
- Kurbakova, S., Kulikova, E., Savkina, O., & Kurbakov, A. V. (2021). Collaborative Atmosphere in e-Learning Environment: How to Create It under the COVID-19 Pandemic. SSRN. <https://doi.org/10.2139/ssrn.3990340>
- Kurtović, D., & Bajramović, E. (2021). The Role and Importance of Classroom Atmosphere in High Schools. *Journal of Business and Economics*, 780-786.
- Liebeck-Lien, B., & Sjølie, E. (2021). Teachers' conceptions and uses of student collaboration in the classroom. *Educational Research*, 63(2), 212-228. <https://doi.org/10.1080/00131881.2020.1839354>
- Pözl-Stefanec, E. (2021). Challenges and barriers to Austrian early childhood educators' participation in online professional development programmes. *British Journal of Educational Technology*, 52(6), 2192-2208. <https://doi.org/10.1111/bjet.13124>
- Precourt, E., & Gainor, M. (2019). Factors affecting classroom participation and how participation leads to a better learning. *Accounting Education*, 28(1), 100-118. <https://doi.org/10.1080/09639284.2018.1505530>
- Rahdari, F., & Bezarafshan, F. (2023). The Role of Technology in Classroom Management. <https://sid.ir/paper/1086128/fa>
- Rands, M. L., & Gansemer-Topf, A. M. (2017). The Room Itself Is Active: How Classroom Design Impacts Student Engagement. *Journal of Learning Spaces*, 6(1), 26-33. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1152568.pdf>
- Sadeghi Bahmani, A., Balali Shahvari, S., Ghani Kovi, K., & Mohammadi, M. (2023). The Impact of Collaborative Planning on Improving Classroom Climate. 1st International Conference on Sociology, Social Sciences, and Education with a Future-Oriented Approach, <https://civilica.com/doc/2159069>
- Severe, E., Stalnaker, J., Hubbard, A., Hafen, C. H., & Bailey, E. G. (2024). To participate or not to participate? A qualitative investigation of students' complex motivations for verbal classroom participation. *PLoS One*, 19(2), e0297771. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0297771>
- Shah Moradi, M., & Mehrani, T. (2018). Examining the Impact of Teachers' Participatory Behavior on Motivation and Academic Progress of Elementary Students. *Teacher Professional Development*, 3(4), 63-74. https://tpdevelopment.cfu.ac.ir/article_864.html

- Shirvani, S., Moradi, M., Ahmadi, S., & Zafari, D. (2023). Classroom Management in a Participatory Style by Teachers and Its Impact on the Academic Progress of Elementary Students. 15th International Conference on Management and Humanities Research in Iran, <https://civilica.com/doc/2013702>
- Tao, Y., Meng, Y., Gao, Z., & Yang, X. (2022). Perceived teacher support, student engagement, and academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology*, 42(4), 401-420. <https://doi.org/10.1080/01443410.2022.2033168>
- Tseng, O. M. (2024). Inactive Classroom Atmosphere in China: Predicament and Constructivist Solutions. *Journal of Education, Humanities and Social Sciences*, 30, 52-55. <https://doi.org/10.54097/dajh19>
- Wright, P. (2021). Transforming mathematics classroom practice through participatory action research. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 24(2), 155-177. <https://doi.org/10.1007/s10857-019-09452-1>
- Yang, L., & Lian, L. H. (2025). Perceive Social Support, Academic Self-Efficacy, and Learning Engagement Among High School Students in China. *International Journal of Evaluation and Research in Education (Ijere)*, 14(1), 629. <https://doi.org/10.11591/ijere.v14i1.31029>
- Yaylacı, Ş., & Beauvais, E. (2017). The role of social group membership on classroom participation. *PS: Political Science & Politics*, 50(2), 559-564. <https://doi.org/10.1017/S104909651600319X>
- Zhang, J. (2025). Integrating Chatbot Technology Into English Language Learning to Enhance Student Engagement and Interactive Communication Skills. *Journal of Computational Methods in Sciences and Engineering*, 25(3), 2288-2299. <https://doi.org/10.1177/14727978241312992>